

ÉIRÍ AMACH NA CÁSCA

Pacáiste Seomra Ranga

FORÓGRA

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltacha & Gaelscolaíochta

EPIC The Irish
Emigration
Museum

AN CHÁISC IN ÉIRINN - STAIR

In Éirinn, ceanglaítear ceiliúradh na Cásca le ceiliúradh an earraigh agus le féile ársa Cheilteach agus phágánach Imbolc nó Imbolg.

Tagann na siombailí a bhaineann leis an gCáisc - lena n-áirítear uibheacha, coiníní agus bláthanna - ó na traidisiúin ársa sin, de bhrí gur siombailí iad den earrach, den fhás agus den athbhreith. Cuireann go leor teaghlach síolta nó lusanna an chromchinn timpeall an ama seo.

AN CHÁISC IN ÉIRINN - CREIDEAMH

In Éirinn, déantar an Cháisc a cheiliúradh fós go forleathan mar shaoire reiligiúnach, agus is í an ócáid is tábhachtaí san fhéilire Críostaí í.

Ceiliúrann Críostaithe an tsaoire seo thar thréimhse ceithre lá ó Dhéardaoin na gComaoineach go Domhnach Cásca, agus glactar páirt i roinnt searmanais reiligiúnacha amhail guí ag 'Stáisiúin na Croise' agus freastal ar Aifreann Dhomhnach Cásca.

AN CHÁISC IN ÉIRINN - BIA

Bíonn an-tábhacht leis an mbia le linn na Cásca, agus ar cheann de na príomhthraidisiúin, ullmhaítear féasta mór teaghlaigh Domhnach Cásca!

Is iad na bianna is coitianta a itear an lá sin uaineoil rósta, agus anraith cainneann. Ar bhain tú riamh triail astu? Is minic a fhaigheann páistí uibheacha Cásca seacláide, óna dteaghlach nó ó choinín ar a dtugtar coinín na Cásca!

AN CHÁISC IN ÉIRINN - DAMHSA

In áiteanna áirithe in Éirinn, is cuid an-tábhachtach de thraidisiún na Cásca é an damhsa freisin.

Éiríonn roinnt teaghlach ag breacadh an lae Domhnach Cásca chun damhsa a dhéanamh mar cheiliúradh ar an lá, agus bíonn comórtas mór damhsa císte ar a dtugtar pruthóg ag daoine eile, agus tugtar cáca nó bairín breac mar dhuais!

ÉIRÍ AMACH 1916

Ní hamháin gur ceiliúradh traidisiúnta a bhíonn ar siúl in Éirinn timpeall aimsir na Cásca, is am an-tábhachtach é freisin chun stair na hÉireann a thabhairt chun cuimhne.

Ba ar Luan Cásca 1916 a tharla eachtra in Éirinn ar a dtugtar 'Éirí Amach na Cásca' sa lá atá inniu ann.

RIAIL NA BREATAINE

Ag an am sin bhí Éire á rialú ag muintir na Breataine. D'easaontaigh go leor daoine le riail na Breataine in Éirinn agus mar sin theastaigh uathu éirí amach agus poblacht neamhspleách a chruthú – tír faoi cheannas uachtaráin seachas rí nó banríon.

Tugadh Bráithreachas Phoblacht na hÉireann ar an bpríomhghrúpa a bhí á iarraidh sin, agus phleanáil siad éirí amach a tharla in 1916.

LUAN CÁSCA

Luan Cásca, an 24 Aibreán 1916, ghlac grúpa mór fear agus ban seilbh ar phríomhfhoirgnimh i gcathair Bhaile Átha Cliath, lena n-áirítear sainchomharthaí tíre amhail Halla na Saoirse, Caisleán Bhaile Átha Cliath agus Ard-Oifig an Phoist, a bhí mar cheanncheathrú ag na reibiliúnaigh freisin.

LUAN CÁSCA

Ar chéimeanna Ard-Oifig an Phoist, léigh ceannaire na reibiliúnach, Pádraig Mac Piarais, dearbhú neamhspleáchais nua na hÉireann, ar a dtugtar anois Forógra 1916.

Bhí an-tábhacht leis an gcáipéis sin agus luadh inti gur chóir go mbeadh cead ag gach fear agus bean de chuid na hÉireann a bheith i gceannas orthu féin, agus gur chóir go mbeadh an tír saor ó aon idirghabháil ón mBreatain. Thosaigh an troid go luath ina dhiaidh sin ar shráideanna Bhaile Átha Cliath agus scriosadh go leor foirgneamh, gortaíodh a lán daoine, agus fuair beagnach 500 duine bás.

GÉILLEADH AGUS GABHÁIL

Tar éis seachtain troda thuig na reibiliúnaigh nach mbeadh siad in ann Arm na Breataine a chloí, agus chun cosc a chur ar aon ghortú nó bás eile, ghéill siad agus gabhadh iad.

Daoradh chun báis go leor de cheannairí agus d'óglaigh na hÉireann mar thoradh ar thréas (an coir a bhaineann le feall a dhéanamh ar thír rialaithe an duine).

OIDHREACTH

Cé nár thacaigh formhór na ndaoine in Éirinn le hÉirí Amach na Cásca i dtús báire, nuair a scaipeadh an scéal go gcuirfí ceannairí chun báis, rinneadh laochra díobh agus thosaigh daoine eile ag tacú leis an gcúis.

Cé nár éirigh leis na reibiliúnaigh a sprioc a bhaint amach ag an am, lean imeachtaí eile in Éirinn Éirí Amach na Cásca agus sa deireadh bhí Éire ina poblacht neamhspleách.

RUIRÍ MAC EASMAINN

Tá cáil na ceannairce ar na hÉireannaigh feadh na staire, mar sin ní haon ionadh é gur tharla eachtraí amhail Éirí Amach na Cásca, faoinar fhoghlaim muid thuas, i stair na hÉireann.

Tá go leor daoine tábhachtacha ann i gcaitheamh na mblianta a chuir leis an ngné seo de na Gaeil. Tá Ruairí Mac Easmainn ar cheann de na daoine sin s bhfuil eolas le fáil air in EPIC Músaem Imirce na hÉireann.

SAOL LUATH

Rugadh Ruairí Mac Easmainn ar 1 Meán Fómhair 1864 i gCuas an Ghainimh, Baile Átha Cliath, i dteaghlach Angla-Éireannach. Dá bhrí sin, bhí idir Bhriotáinigh agus Éireannaigh sa teaghlach. Chaith sé formhór a shaoil ag obair i Státseirbhís na Breataine.

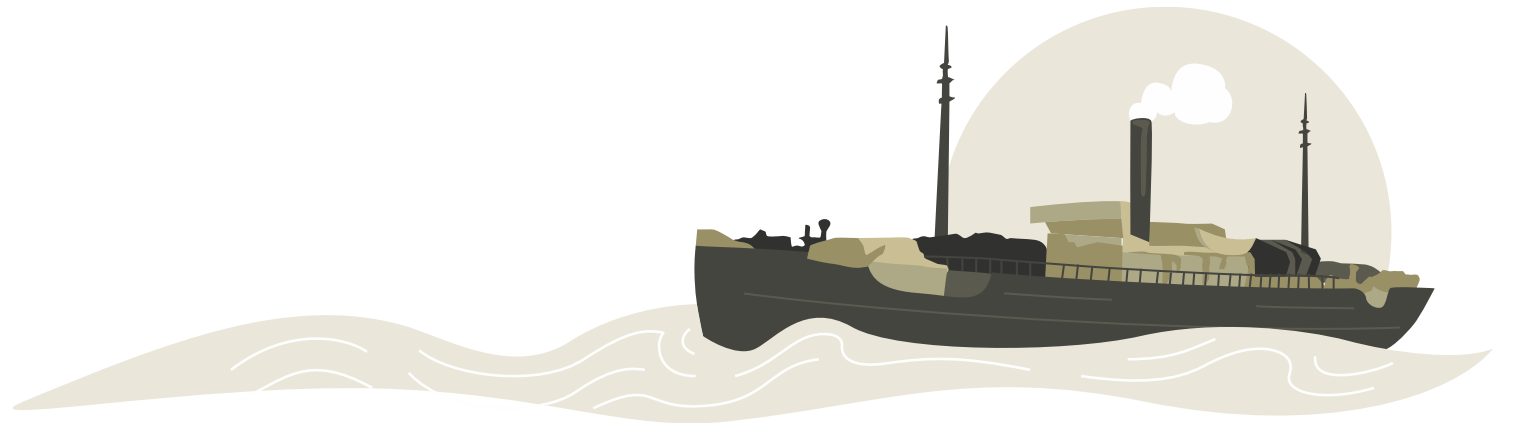
Gníomhaí daonnúil ba ea é ar feadh a shaoil agus bhí cáil air as an aire mhaith a thug sé do dhaoine eile. Cé go raibh sé ag obair do rialtas na Breataine, thosaigh amhras ag teacht air i dtaca leis an gcóras impiriúil (riail eachtrach i dtíortha eile) tar éis dó a fháil amach chomh holc is agus a caitheadh le daoine de bhunadh na háite san Afraic.

SIOMBAIL DE THROID NA N-ÉIREANNACH

In 1913, d'éirigh sé as a phost agus chuaigh sé isteach go tapa in Óglaigh na hÉireann – eagraíocht mhíleata a chabhraigh le Bráithreachas Phoblacht na hÉireann agus iad ag troid ar son an neamhspleáchais.

D'oibrigh sé mar earcaitheoir dóibh, agus é ag iarraidh daoine eile a mhealladh troid ar son na cúise. Mar chuid de sin, tháinig cáil dhomhanda air mar shiombail de throid na nÉireannach.

ÉIRÍ AMACH NA CÁSCA 1916

Cé go raibh Ruairí ar dhuine de phríomhcheannairí Éirí Amach na Cásca, níor ghlac sé riamh páirt san éirí amach féin!

Gabhadh é Aoine an Chéasta agus é ag iarraidh gunnaí a smugláil isteach go hÉirinn – go díreach trí lá sular tharla Éirí Amach na Cásca! Nuair a bhris an troid amach, bhí sé i Londain á cheistiú mar gheall ar an mbaint a bhí aige leis. Daoradh chun báis é agus d'éag sé 3 Lúnasa 1916 agus gan é ach 51 bliain d'aois.

